

Капанов С. В.

ORCID: 0000-0003-0320-0991

*кандидат філософських наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник Азіатсько-Тихоокеанського регіону
Інститут сходознавства імені А. Ю. Кримського
Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

КИТАЙСЬКЕ КОНФУЦІАНСТВО У ПРАЦІ НІСІДИ КІТАРО «ДОСЛІДЖЕННЯ БЛАГА»

Ключові слова: конфуціанство, китайська філософія, японська філософія, Нісіда Кітаро.

Видатний японський філософ Нісіда Кітаро (西田幾多郎, 870–1945) у своїх працях користувався західним понятійним апаратом і посилався переважно на західних філософів. Особливо це стосується його раннього періоду, коли японські інтелектуали загалом захоплювалися західною культурою. Проте навіть у першій книзі Нісіди «Дослідження блага» (善の研究, 1911) ми натрапляємо на звернення до східних традицій. Те, що такі звернення є рідкісними, робить їх тим цікавішими для дослідника. У цій доповіді ми зосередимося на зверненні Нісіди у згаданій праці до китайського конфуціанства. Наш вибір обумовлений тим, що зазвичай говорять про вплив дзен-буддизму на думку Нісіди, і практично ніколи не згадують у цьому контексті про конфуціанство. А проте для цього є підстави. Адже Нісіда зростав у родині, де плекали традиції вченості, характерні для доби Едо. Перші знання про конфуціанство майбутній філософ отримав, ймовірно, від діда – знавця китайської класики. По закінченню сільської школи (1882 р.) Нісіда Кітаро навчався у м. Канадзаві, яка в той час була центром конфуціанської вченості, під керівництвом Інокуці Мотоку (井口孟篤, бл. 1811–1884), учня відомого конфуціанця Ясуї Соккена (安井息軒, 1799–1876). Нісіда у віці 12–13 років вже давав приватні уроки з «Мен-цзи» [1, р. 5–11]. Пізніше його вчителем був інший конфуціанський вчений – Міяке Сінкен (三宅真軒, 1853–1933), відомий знавець книги «Лунь юй» [1, р. 22]. Тож не дивно, що у працях Нісіди, і, зокрема, у «Дослідження блага», можна знайти згадки про конфуціанських мислителів та цитати з їхніх книг. Розгляньмо їх докладніше.

Почнемо з Конфуція. Його у «Дослідженні блага» згадано тричі, усі три рази – у частині III «Благо». Перший раз – у главі 6 «Теорії етики, II». Тут Конфуцій, разом із Буддою, названий як приклад людини, що реалізувала ідеал і завдяки цьому стала моральним авторитетом [2, р. 158]. Далі, два рази ми зустрічаємо цитати з «Лунь юя». У главі 9 «Благо (теорія діяльності)» Нісіда цитує висловлювання Конфуція «Їсти грубу їжу, пити воду, спати, поклавши голову на зігнуту руку – в цьому також є насолода» [2, р. 179; 3, р. 136]. Цю думку він наводить у контексті обговорення евідемонізму Аристотеля. У главі 11 «Мотивація доброї поведінки (форма блага)» зустрічаємо інше висловлювання Конфуція: «Я слідую бажанням мого серця, не порушуючи правил» [2, р. 193; 3, р. 35]. Конфуцій говорить це, описуючи свій життєвий шлях: зазначеного стану від досягнув лише у віці 70 років. Нісіда цю деталь пропускає, вочевидь, тому, що в ті часи всі освічені японці добре знали «Лунь юя». Зазначена цитата стоїть у «Дослідженні блага» в одному ряду з реченням ведійських мудреців-риши «Tat twam asi» («Ти єси Те») та словами апостола Павла «І живу вже не я, а Христос проживає в мені» (Гал. 2, 20), ілюструючи думку, що «ми досягаємо сутності доброї поведінки лише коли суб'єкт зливається з об'єктом» [2, р. 193].

Крім «Лунь юя», Нісіда звертається ще до одного конфуціанського канону – «Чжун юн». У ньому він знаходить подібність до вчення Аристотеля про «золоту середину». Про це йдеться у главі 10 «Індивідуальне благо» тієї ж самої частини [2, р. 184]. Варто зазначити, що Нісіда дотримується традиційної версії, згідно з якою автором цього тексту є онук Конфуція Цзи Си (子思, 483–402 до н.е.).

Проте Нісіда не обмежується канонами. Ми зустрічаємо у «Дослідженні блага» також ім'я видатного конфуціанця Сюнь-цзи (荀子, бл. 310 – після 238 до н.е.). У главі 6 частини III Нісіда наводить його вчення як приклад теорії авторитету в етиці, порівнюючи його з Томасом Гоббсом (1588–1679) [2, р. 157]. З пізніших конфуціанських мислителів Нісіда згадує Ван Янміна (王陽明, 1472–1529). Цю згадку ми знаходимо у частині III «Благо», главі 1 «Поведінка, розділ I», де розглядається співвідношення між мисленням і волею. У цьому контексті Нісіда звертається до тези Ван Янміна про єдність знання та дії [2, р. 132].

Як бачимо, до конфуціанства Нісіда звертається лише у зв'язку з етикою, що цілком відповідало ставленню до цього вчення в добу Мейдзі. Крім того, він часто порівнює мислителів-конфуціанців і самого Конфуція з західними філософами, у чому виявляється панівне становище західної думки в тогочасній Японії.

Література:

1. Yusa M. Zen & Philosophy: An Intellectual Biography of Nishida Kitano. Honolulu : University of Hawai'i Press, 2002. XXVI+484 p.
2. 西田幾多郎. 善の研究. 東京 : 岩波書店, 2001. 256 頁.
3. 論語. 金谷治訳注. 東京 : 岩波書店, 2004. 406+24 頁.

УДК 141

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-8>

Коваль Г. П.

ORCID: 0000-0003-4104-4571

вчитель історії та географії, старший вчитель

Новосафронівська гімназія Новоодеської міської ради

Миколаївської області

с. Новосафронівка, Миколаївська область, Україна

ПОДІЇ В КИТАЇ НА СТОРІНКАХ ГАЗЕТИ «ОДЕССКИЕ НОВОСТИ» В КІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Ключові слова: Китай, одеські газети, події, угоди, війська, імператор, міста, армія.

Послаблення імператорського Китаю, посилення європейських держав, їхнє бажання до поширення своєї колоніальної політики призвели до широкомасштабної агресії цих країн та США проти Китаю. Події в кінці XIX – на початку XX століття розвивалися з величезною швидкістю та калейдоскопічною різноманітністю. Розглянемо події в Китаї, висвітлені на сторінках газети «Одесские Новости» в це час. В газеті «Одесские Новости» новини з Китаю публікувалися в рубриках «Телеграми «Одесских Новостей» от наших корреспондентів по містах». «Від «Російського Телеграфного Агенства» по містах», «Закордоном. Китайські справи».

Принц Чинг і Лі-Хун-Чанг 31 грудня (13 січня) ще перебували у очікуванні інструкції імператорського двору. Обидва вже були впевнені, що мали бути уповноважені надати негайно підпис. Чинг заявив був, що доказом того, що двір мав наказати підписати ноту, могла бути обставина, що принца Чунга вже було призначено для поїздки в Берлін, щоб висловити там жаль китайського уряду щодо вбивства Кеттелера [1].